

Військові дії **1654 – 1657** рр.

- ✓ Успішні військові дії козацько-московського війська у Великому князівстві Литовському;
- ✓ Звільнення території Брацлавщини (**січень 1655 р.** – битва під Охматовим);
- ✓ **Вересень 1655 р.** – переможна битва під Городком → звільнення частини Західної України;
- ✓ **жовтень 1656 р.** - підписання між Москвою і Річчю Посполитою перемир'я у Вільні.
↓
- ✓ Укладення антипольського союзу між Україною, Швецією, Трансільванією;

■ **січень-липень 1657 р.** -
воєнні дії війська
трансільванського
князя Юрія (Дєрдя) II
Ракоці та укр. полків на
чолі з А.Ждановичем
проти Речі
Посполитої.

■ **27 липня (6 серпня)**
1657 р. – смерть Б.
Хмельницького.

Т. Шевченко. Смерть Богдана Хмельницького

**Іллінська церква в Суботіві. 1653.
Реконструкція**

Коли у 1657 р. Хмельницький помер, його поховали у Іллінській церкві праворуч від віттаря. Археологічні дослідження 1970-их показали, що ані труни, ані тіла Хмельницького на місці поховання вже немає, а ґрунт був неодноразово перекопаний.

Іллінська церква в селі Суботів Чигиринського району Черкаської області збудована у 1653 (за іншими даними - у 1656) р. за наказом гетьмана Богдана Хмельницького як родова церква-усипальниця. Церква збудована в стилі раннього українського бароко, має оборонні риси.

Хмельницький Богдан-Зиновій Михайлович (1595-1657 рр.)

- державний і політичний діяч, керівник Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст., фундатор Української держави (Війська Запорозького), гетьман України (1648-1657 рр.), організатор українського козацького війська, меценат і покровитель Української православної церкви.
- Богдан Хмельницький народився в Суботові поблизу Чигирина в шляхетсько-козацькій родині. Освіту здобув у єзуїтській колегії. В юнацькі роки вступив на військову службу. У битві під Цецорою (1620 р.) потрапив до турецького полону. Після звільнення (1622 р.) продовжив службу у реєстровому війську. Згодом обіймав посади військового писаря, чигиринського сотника. У січні 1648 р. Богдан Хмельницький підготував і очолив повстання на Запорозькій Січі (Запорізька Січ), яке поклало початок Національно-визвольній Війні українського народу. Тоді ж був обраний гетьманом України. Протягом року здобув блискучі перемоги над польськими військами під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, здійснив похід під Львів і Замостя.

- В ході Національно-визвольної Б. Хмельницький уперше в історії політичної думки України сформулював ідею створення власної незалежної держави. В умовах ускладнення міжнародної ситуації в березні 1654 р. уклав союзницьку угоду з російським царем. Згодом, будучи невдоволеним діями Москви, спрямованими на досягнення перемир'я з Варшавою, вніс корективи до зовнішньополітичного курсу Української держави, поклавши в його основу принцип надання пріоритетів союзам з країнами, вороже налаштованими до Польщі: Швецією, Трансільванією, Бранденбургом. Упродовж усього гетьманування Богдан Хмельницький проводив гнучку соціальну політику, запобігаючи загостренню соціально-економічних конфліктів у суспільстві.

Іван Богун (*? — † 17 лютого 1664)

- український військовий і державний діяч, козацький полководець, полковник подільський, згодом - кальницький (вінницький) і паволоцький; один із соратників Б. Хмельницького в період Хмельниччини.
- Достеменно про походження, дату та місце народження Богуну не відомо. Зовсім мало збереглося відомостей про той період життя Богуну, який передував 1648 р.
- Дослідники вважають його найвидатнішим після Богдана Хмельницького стратегом Національно-визвольної війни. Він брав участь у всіх великих битвах тієї війни. Завдяки його героїчним діям у Берестецькій битві козацьке військо було врятоване від повного розгрому польською армією.

- Був блискучим майстром польових боїв і захисту міст, уміло перетворюючи їх на неприступні фортеці. Так, під час оборони Умані в січні 1655 р. Богун наказав полити водою вали укріплення, і вони, мов склом, вкрилися кригою. Міцна фортеця стала справді неприступною.
- Після смерті Б. Хмельницького Богун підтримував курс Івана Виговського та Юрія Хмельницького на незалежнення від Москви української зовнішньої та внутрішньої політики, але й курс на зближення із Польщею чи Туреччиною теж викликав його спротив. Богуна розстріляли поляки біля Новгорода-Сіверського у 1664 р. після невдалого походу проти Москви під керівництвом Тетері.

Хмельницький Тимофій (Тиміш) Богданович (1632 – 1653)

- український військовий і політичний діяч періоду національно-визвольної війни.
- Старший син гетьмана Богдана Хмельницького. У лютому-березні 1648 р. внаслідок переговорів Б. Хмельницького з кримським ханом Іслам-Гіреєм і укладення угоди про спільну боротьбу проти Польщі Тимоша залишили заручником у Бахчисараї.
- З 1648 року він був чигиринським сотником і разом із батьком брав участь у походах української армії в Галичину, Зборівській битві 1649 р., Берестецькій битві 1651 р., Батозькій битві 1652 р., під час яких відзначився відвагою і хоробрістю.
- ісля здобуття українськими військами столиці Молдавії Ясс було укладено українсько-молдавський союз, для зміцнення якого Тимофій одружився з дочкою молдавського князя Василя Лупула - Розандою.

- Союз України з Молдавією викликав занепокоєння у трансільванського князя Дьєрдя II Ракоці і волоського господаря М. Бесараба, які, об'єднавшись із загонами претендента на молдовський престол канцлера Стефана Георгіцу, розпочали війну проти В. Лупула.
- У квітні 1653 р. об'єднані сили противників В. Лупула захопили Ясси і посадили на молдовський престол С. Георгіцу. На допомогу В. Лупулу прийшла українська армія на чолі з Хмельницьким, яка 21-22 квітня 1653 р. розгромила загони С. Георгіцу під Яссами. Намагаючись закріпити успіх, Хмельницький розпочав наступ на Волощину, проте 17 травня 1653 р. зазнав поразки у битві під Фінтою і був змушений відступити. Намагаючись допомогти своєму тестеві, загони якого було оточено об'єднаними волосько-польськими силами у Сучавській фортеці (тепер Румунія), Тиміш на чолі 9-тисячного козацького загону 10 серпня 1653 р. прорвався до міста. 2 (12) вересня 1653 р. під час захисту фортеці Тимоша було смертельно поранено. Почалася гангрена, від якої 5 (15) вересня 1653 року він і помер.